

การใช้วารสารวิชาการในรูปแบบสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์
ของอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์*

วราพรรณ อภิศุภะโชค**

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

วารสารเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่มีความสำคัญต่อการศึกษา เนื่องจากเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเสนอความรู้ ความก้าวหน้าทางวิชาการที่ทันสมัย รวมทั้งผลการค้นคว้าวิจัยของผู้เชี่ยวชาญและนักวิจัยในสาขาต่าง ๆ (Osborn, 1980: 50) วารสารยังพิมพ์ออกมาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จึงถือสารนิเทศที่รวดเร็วกว่าสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ๆ (พรรณพิมล กุลบุญ, 2533: 41) และยังเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีคุณค่าในการอ้างอิง ดังนั้นนักวิชาการส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับวารสารเป็นอย่างมาก (Davinson, 1978: 33 – 3)

ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้ทรัพยากรสารสนเทศ มีการผลิตออกมาในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย และวารสารเป็นทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนึ่งที่เกิดออกมาในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์ วัสดุย่อส่วน ซีดีรอม และวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (วงศ์สว่าง เชาว์ชุติ, 2540: 1) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นวารสารรูปแบบใหม่ที่มีความสำคัญยิ่งในการนำเสนอความรู้ ผลการวิจัยใหม่ ๆ รวมทั้งสามารถเข้าถึง และสืบค้นสารนิเทศได้อย่างสะดวก รวดเร็ว หากเปรียบเทียบกับวารสารในรูปแบบอื่น ๆ (Jones and Cook, 2003)

วารสารอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง วารสารที่ผลิตและเผยแพร่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดสามารถเข้าถึงหรือสืบค้นโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือเว็ลด์ ไซด์ เว็บ บทความที่น่าเสนอในวารสารอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในรูปเอกสารฉบับเต็ม (Full text) และมีเนื้อหาเหมือนกันกับวารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ (Lancaster, 1995: 50) โดยทั่วไปวารสารอิเล็กทรอนิกส์มักจัดพิมพ์ควบคู่กับวารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ แต่สำนักพิมพ์บางแห่งอาจจัดพิมพ์วารสารบางชื่อในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เพียงอย่างเดียว และเผยแพร่ทาง

* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2548

** อาจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ออนไลน์เท่านั้น วารสารอิเล็กทรอนิกส์บางชื่อสามารถเข้าถึงได้โดยผ่านตัวกลาง ได้แก่ สำนักพิมพ์และตัวแทนที่จัดทำฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยครอบคลุมวารสารจำนวนมากไว้ในฐานข้อมูลเดียวกัน และมีกำหนดออกอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดกลุ่มผู้ใช้ (Chan, 1999: 11; Electronic Journal Miner, 2003)

ปัจจุบันมีวารสารจำนวนมากที่ผลิตออกมาในรูปแบบวารสารอิเล็กทรอนิกส์ แต่สำนักพิมพ์ส่วนใหญ่ยังคงการผลิตวารสารทั้งรูปแบบสิ่งพิมพ์ และอิเล็กทรอนิกส์ควบคู่กันไป (Cochenour and Moothart, 2003: 17) อย่างไรก็ตามวารสารทั้งสองรูปแบบดังกล่าวมีข้อดีและข้อจำกัดที่แตกต่างกันไป กล่าวคือวารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์เป็นวารสารที่ผู้ใช้นิยมและเป็นที่ยอมรับ สามารถใช้ได้ง่ายและสะดวกและถือเป็นรูปแบบหลักของวารสารทั้งในอดีตและปัจจุบัน (ศศิวิมล ถาวรกิจ, 2546: 45) แต่วารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์มีข้อจำกัดในด้านกระบวนการผลิตที่ต้องใช้เวลา และต้นทุนในการผลิตสูง และมีราคาเพิ่มสูงขึ้นทุก ๆ ปี ด้วยเหตุนี้ ผู้จัดพิมพ์หรือสำนักพิมพ์จึงให้ความสนใจในการคิดค้นรูปแบบและบริการใหม่ ๆ ในการเผยแพร่สารนิเทศ (อังคณา ดอนหัวรอ, อัมพร ขาวบาง และเอกริน ลัทธศักดิ์ศิริ, 2543: 74) และผลิตวารสารอิเล็กทรอนิกส์ออกมา เพื่อแก้ปัญหาในด้านข้อจำกัดต่าง ๆ รวมทั้งความล่าช้าที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดพิมพ์วารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ยังสะดวก รวดเร็วและประหยัดเวลาในการผลิต ทำให้สื่อสารความรู้ ความคิด และผลงานวิจัยใหม่ ๆ ได้รวดเร็วกว่าวารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ (Monoff et al., 1992: 114) วารสารอิเล็กทรอนิกส์ยังสามารถใช้พร้อมกันได้หลายคน โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ สามารถสืบค้นและทำสำเนาได้สะดวก รวดเร็วหรือถ่ายโอนข้อมูลจากผู้ผลิตไปยังผู้อ่านได้ (Boyce, 1999: 189) นอกจากนี้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ยังมีภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว และเสียงประกอบ รวมทั้งยังสามารถเชื่อมโยงไปยังเอกสารอ้างอิงและฐานข้อมูลอื่น ๆ ได้ (Chan, 1999: 12) จึงทำให้วารสารอิเล็กทรอนิกส์เป็นที่นิยมใช้มากขึ้นและเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการเพิ่มมากขึ้น (Collins and Berge, 1994: 773)

วารสารอิเล็กทรอนิกส์มีความสำคัญสำหรับนักวิชาการ นักวิจัย อาจารย์และนักศึกษา เนื่องจากสามารถเข้าถึงและค้นคืนสารนิเทศได้อย่างสะดวก รวดเร็ว จากการสำรวจการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1984 - 2000 พบว่า การอ่านวารสารอิเล็กทรอนิกส์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจาก ปี ค.ศ. 1984 ที่ไม่มีผู้ใช้ เป็นร้อยละ 35 ในปี ค.ศ. 2000 และมีการคาดการณ์ว่าในอนาคตความต้องการในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์จะเพิ่มมากขึ้น (Brown, 1999) นอกจากนี้งานวิจัยของ Sally (2001) ซึ่งศึกษาการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการหยุดบอกรับวารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ พบว่า อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์มากกว่าวารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ เนื่องจากสามารถเชื่อมโยงจากเว็บไซต์และรายการออนไลน์ (OPAC) ของห้องสมุดได้ และสนับสนุนการหยุดบอกรับวารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์เพื่อบอกรับวารสารอิเล็กทรอนิกส์แทน และงานวิจัยของ Carol และคณะ (2003) ซึ่งทำการประเมินผลกระทบของวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่องบประมาณของห้องสมุดยังพบว่าการหยุด

บอกรับวารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ และวารสารที่มีการใช้น้อย จะทำให้ประหยัดงบประมาณของห้องสมุด และทำให้ห้องสมุดสามารถจัดหาวารสารอิเล็กทรอนิกส์ได้เพิ่มมากขึ้นถึง 6,300 รายชื่อ

ในปัจจุบันห้องสมุดหลายแห่งได้บอกรับวารสารทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์และวารสารอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ บริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดมหาวิทยาลัยได้จัดหาวารสารอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น โดยในการจัดหาวารสารห้องสมุดอาจบอกรับวารสารเฉพาะในรูปแบบสิ่งพิมพ์เพียงอย่างเดียว หรือในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เพียงอย่างเดียว และห้องสมุดบางแห่งอาจบอกรับทั้งสองรูปแบบเพียงจ่ายเงินเพิ่มตามข้อตกลง วารสารอิเล็กทรอนิกส์บางรายชื่อสามารถเข้าถึงได้โดยไม่ต้องจ่ายเงินเพิ่ม แต่อาจใช้ได้เฉพาะในช่วงเวลาที่สำนักพิมพ์กำหนด ห้องสมุดบางแห่งอาจจัดหาวารสารอิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะฐานข้อมูลฉบับเต็ม โดยบอกรับบางรายชื่อผ่านตัวแทนบอกรับวารสาร และจ่ายเงินตามเงื่อนไขของสำนักพิมพ์ โดยตัวแทนบอกรับวารสารจะจัดทำฐานข้อมูลวารสารที่ลูกค้าบอกรับ เพื่อความสะดวกแก่ลูกค้าในการติดต่อและสืบค้นข้อมูล นอกจากนี้ห้องสมุดบางแห่งอาจบอกรับวารสารอิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะฐานข้อมูลฉบับเต็มกับสำนักพิมพ์โดยตรง เช่น Elsevier Science ที่จัดทำฐานข้อมูล ScienceDirect เป็นต้น (เพ็ญพิมล คงมนต์, 2544: 29-30)

อย่างไรก็ตาม ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทยต่างมีแนวโน้มที่จะบอกรับวารสารอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น (กิ่งทอง ศิริมงคล และ อัจฉรา จันทสุวรรณ, 2545: 95) เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ที่เพิ่มขึ้น แต่การบอกรับวารสารอิเล็กทรอนิกส์ต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนที่สูงมาก ดังนั้นห้องสมุดจึงต้องคำนึงถึงราคาบอกรับที่สมเหตุสมผล ความซับซ้อนของกฎเกณฑ์ทางลิขสิทธิ์ รวมถึงเรื่องข้อตกลง และเงื่อนไขต่าง ๆ ในการบอกรับวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (Chan, 1999) นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายในการบอกรับวารสารอิเล็กทรอนิกส์แล้ว ยังมีค่าใช้จ่ายในส่วนอื่นที่เพิ่มตามมา ทั้งค่าใช้จ่ายในการพัฒนาระบบเครือข่าย การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบคอมพิวเตอร์ในห้องสมุด อุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมบุคลากรผู้ให้บริการ (อังคณา ดอนหัวรอ, อัมพร ขาวบาง และ เอกกรีน ลัทธศักดิ์ศิริ, 2543: 78-79) นอกจากการเตรียมความพร้อมในเรื่องค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ห้องสมุดยังต้องประเมินผลการให้บริการ ตลอดจนศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการให้บริการวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้เพื่อให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยสามารถเตรียมการในด้านจัดหาและการจัดบริการวารสารอิเล็กทรอนิกส์ให้มีความสอดคล้องกับงบประมาณ และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ให้มากที่สุด

การศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่อาจารย์และนักศึกษาจะต้องติดตามข้อมูล ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวทางวิทยาการใหม่ ๆ ในสาขาวิชา และสาขาที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะต้องนำความรู้มาใช้ในการจัดการข้อมูลข่าวสารโดยตรง (กุลธิดา ท่วมสุข, 2541: 71) รวมทั้งในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านวิธีการจัดการข่าวสารข้อมูลทั้งในด้านการจัดเก็บ การค้นคืนและการเผยแพร่สารสนเทศ (Abbas, 2003) ซึ่งทำให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา

นี้ต้องเป็นผู้ที่รอบรู้ในทุก ๆ ด้าน อาทิ รู้แหล่ง ข้อมูล รู้วิธีการจัดหา และจัดการข้อมูล รวมทั้งสามารถทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการส่งผ่านข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสมได้

ในการศึกษา ติดตามความรู้ ความก้าวหน้าในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์วารสารนับเป็นทรัพยากรสารนิเทศประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ที่ทันสมัย และผลงานวิจัยในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และวารสารยังเป็นทรัพยากรสารนิเทศที่อาจารย์และนักศึกษาในสาขาวิชานี้ใช้กันมาก ในขณะเดียวกันวารสารยังมีราคาในการบอกรับค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการบอกรับทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งแต่ละปีห้องสมุดจะจัดสรรงบประมาณเป็นจำนวนมากในการจัดหาวารสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งวารสารภาษาต่างประเทศซึ่งใช้งบประมาณจัดหาในสัดส่วนที่สูงกว่าทรัพยากรสารนิเทศประเภทอื่น ๆ ของห้องสมุด ทำให้ห้องสมุดประสบปัญหาในการจัดหาวารสาร แม้ว่าห้องสมุดบางแห่งจะเพิ่มงบประมาณสำหรับบอกรับวารสาร แต่งบประมาณที่ได้รับเพิ่มก็อาจไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับราคาวารสารที่สูงขึ้นในแต่ละปี (นฤมล กิจไพศาลรัตน์, 2544: 1) ทำให้ห้องสมุดแต่ละแห่งจำเป็นต้องพิจารณาว่าจะบอกรับเฉพาะวารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ หรือวารสารอิเล็กทรอนิกส์หรือบอกรับทั้งสองรูปแบบ จึงจะเหมาะสมกับงบประมาณ และสอดคล้องกับสาขาวิชาที่เปิดสอน ห้องสมุดยังจำเป็นต้องศึกษาการใช้วารสารที่ได้จัดหามาว่ามีความเหมาะสม ตรงกับความต้องการของผู้ใช้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด (Gyeszly, 2003) ทั้งนี้เพื่อให้ห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมสารนิเทศในรูปแบบที่หลากหลาย และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และเหมาะสมมากที่สุด (สมร ตาระพันธ์, 2543: 30)

จากความสำคัญของวารสารต่ออาจารย์และนักศึกษา ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ และจากการที่วารสารมีการผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก และมีรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งมีราคาในการบอกรับสูง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้วารสารวิชาการในรูปแบบสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ของอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ในด้านวัตถุประสงค์ รายชื่อวารสารที่ใช้ ภาษาของวารสาร วิธีการสืบค้น ลักษณะการใช้ ความถี่ในการใช้ แหล่งที่ใช้ และปัญหาที่เกิดจากการใช้วารสาร ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับห้องสมุดมหาวิทยาลัยใน การพิจารณาคัดเลือก จัดหา และปรับปรุงบริการวารสารทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ ให้สอดคล้องกับการใช้ของอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษา

1. การใช้วารสารวิชาการในรูปแบบสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ของอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ในด้านวัตถุประสงค์ รายชื่อวารสารที่ใช้ ภาษาของวารสาร วิธีการสืบค้น ลักษณะการใช้ ความถี่ในการใช้ และแหล่งที่ใช้
2. ปัญหาในการใช้วารสารวิชาการในรูปแบบสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ของอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

สมมติฐานการวิจัย

1. อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ส่วนใหญ่ใช้วารสารวิชาการในรูปแบบสิ่งพิมพ์ ใช้วารสารภาษาอังกฤษ และใช้ส่วนที่เป็นบทความวิชาการ และบทความวิจัย
2. อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ส่วนใหญ่สืบค้นวารสารวิชาการในรูปแบบสิ่งพิมพ์จากรายการออนไลน์ของห้องสมุด และสืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์จากฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุด
3. อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ประสบปัญหาในการใช้วารสารวิชาการในรูปแบบสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ ไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ในการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ผลิตควบคู่กับวารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ วารสารที่ผลิตในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างเดียว และวารสารที่บอกรับในลักษณะฐานข้อมูลฉบับเต็ม ซึ่งเลือกบอกรับได้ตามจำนวนชื่อวารสาร และสามารถสืบค้นได้ด้วยชื่อวารสาร ทั้งนี้ไม่รวมซีดีรอม
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์และนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ที่สังกัดภาควิชาหรือสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐที่เปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 8 แห่ง ทั้งนี้ไม่รวมมหาวิทยาลัยเปิด 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และมหาวิทยาลัยรามคำแหง จากการสำรวจข้อมูลประชากรเบื้องต้นในปีการศึกษา 2547 พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 251 คน จำแนกเป็นอาจารย์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำ จำนวน 72 คน (ไม่รวมอาจารย์ชาวต่างประเทศ และอาจารย์ที่อยู่ระหว่างการลาศึกษาต่อ) และนักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 179 คน

สำหรับประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจะศึกษาจากอาจารย์สาขาวิชา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ทุกคน (72 คน) ส่วนนักศึกษากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 50 %
ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด และถ้าภาควิชาใดมีนักศึกษา จำนวนต่ำกว่า 10 คน จะใช้จำนวนประชากร
ทั้งหมด ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 97 คน รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีจำนวน 169 คน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 141 คน พบว่า จำนวนมากที่สุด 33 คน (23.40%) สังกัดจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย รองลงมา จำนวน 27 คน (19.15%) สังกัดมหาวิทยาลัยขอนแก่น และน้อยที่สุด จำนวน 5 คน
(3.55%) สังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ทั้งอาจารย์และนักศึกษาระดับ
บัณฑิตศึกษาจำนวนมากที่สุด สังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. การใช้วารสารวิชาการในรูปแบบสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์

2.1 วัตถุประสงค์ในการใช้วารสารวิชาการ

ผู้ตอบส่วนใหญ่ จำนวน 97 คน (68.79%) มีวัตถุประสงค์ในการใช้วารสารวิชาการเพื่อ
ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ รองลงมา จำนวน 81 คน (57.45%) ใช้เพื่อประกอบการเรียน

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ จำนวน 58 คน (98.13%)
ใช้วารสารวิชาการเพื่อประกอบการสอน ส่วนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ จำนวน 76 คน
(84.15%) ใช้วารสารวิชาการเพื่อประกอบการเรียน

2.2 รูปแบบวารสารที่ใช้

รูปแบบวารสารที่ใช้ ได้จำแนกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบสิ่งพิมพ์และรูปแบบ
อิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบทุกคน (100.00%) ใช้วารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ และ จำนวน 131
คน (92.19%) ใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ จำแนกเป็นอาจารย์ จำนวน 53 คน (89.83%) และนักศึกษา
จำนวน 78 คน (95.12%) ส่วนผู้ตอบที่ไม่ใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวน 10 คน (7.09%) เป็นอาจารย์
จำนวน 6 คน (10.17%) และนักศึกษา จำนวน 4 คน (4.88%)

สำหรับสาเหตุที่ไม่ใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ผู้ตอบจำนวนมากที่สุด 8 คน (อาจารย์ 5 คน และนักศึกษา 3 คน) ระบุว่าไม่จำเป็นต้องใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากสามารถอ่านจากวารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ได้

ผลการวิจัยด้านรูปแบบวารสารที่ใช้ พบว่า สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กำหนดว่า อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ส่วนใหญ่ใช้วารสารวิชาการในรูปแบบสิ่งพิมพ์

2.3 ภาษาของวารสาร

ภาษาของวารสาร ได้จำแนกเป็น 2 ภาษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบทุกคน (100.00%) ใช้วารสารภาษาไทย และ จำนวน 131 คน (92.91%) ใช้วารสารภาษาอังกฤษ จำแนกเป็นอาจารย์ จำนวน 53 คน (89.83%) และนักศึกษา จำนวน 78 คน (95.12%)

ผลการวิจัยในส่วนนี้ พบว่า สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กำหนดว่าอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ส่วนใหญ่ใช้วารสารภาษาอังกฤษ

สำหรับผู้ตอบจำนวน 141 คน ที่ใช้วารสารภาษาไทย พบว่า ทุกคนใช้วารสารภาษาไทยในรูปแบบสิ่งพิมพ์เท่านั้น ส่วนผู้ตอบที่ใช้วารสารภาษาอังกฤษ พบว่า มีการใช้วารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือ 130 คน (92.20%) และ 131 คน (92.91%) ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า อาจารย์ใช้วารสารภาษาอังกฤษในรูปแบบสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือ 52 คน: 53 คน ส่วนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาใช้วารสารภาษาอังกฤษในรูปแบบสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์จำนวน 78 คน (95.12%) เท่ากัน

2.4 รายชื่อวารสารที่ใช้

2.4.1 รายชื่อวารสารภาษาไทยที่ใช้

วารสารภาษาไทยที่ผู้ตอบจำนวนมากที่สุดใช้ 5 อันดับแรก ได้แก่ วารสารบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข. จำนวน 112 คน (79.43%) วารสารโดมทัศน์ จำนวน 111 คน (78.72%) วารสารบรรณารักษศาสตร์ (ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) จำนวน 110 คน (78.01%) วารสารห้องสมุด (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย) จำนวน 99 คน (70.21%) และวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 82 คน (58.16%)

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า รายชื่อวารสารภาษาไทยที่อาจารย์ใช้จำนวนมากที่สุด 51 คน (86.44%) คือ วารสารโดมทัศน์ ส่วนรายชื่วารสารภาษาไทยที่นักศึกษาระดับ

บัณฑิตศึกษาใช้ จำนวนมากที่สุด 66 คน (80.49%) คือ วารสารบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข.

2.4.2 รายชื่อวารสารภาษาอังกฤษที่ใช้

วารสารภาษาอังกฤษที่ผู้ตอบ จำนวนมากที่สุดได้ใช้ 5 อันดับแรก ได้แก่ American Libraries จำนวน 83 คน (63.36%) Library Journal จำนวน 72 คน (54.96%) Library Trends จำนวน 70 คน (53.44%) IFLA Journal จำนวน 68 คน (51.91%) และ College & Research Libraries จำนวน 64 คน (48.85%)

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า รายชื่อวารสารภาษาอังกฤษที่อาจารย์ใช้จำนวนมากที่สุด 38 คน (71.70%) คือ Library Trends ส่วนรายชื่อวารสารภาษาอังกฤษที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาใช้จำนวนมากที่สุด 47 คน (60.26%) คือ American Libraries

เมื่อจำแนกตามรูปแบบของวารสารภาษาอังกฤษที่ใช้ พบว่า

วารสารรูปแบบสิ่งพิมพ์ พบว่า วารสารที่มีผู้ตอบจำนวนมากที่สุดได้ใช้ 5 อันดับแรก ได้แก่ American Libraries จำนวน 75 คน (57.69%) Library Journal จำนวน 66 คน (50.77%) College & Research Libraries จำนวน 64 คน (49.23%) Library Trends จำนวน 63 คน (48.46%) และ IFLA Journal จำนวน 57 คน (43.85%)

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า รายชื่อวารสารภาษาอังกฤษในรูปแบบสิ่งพิมพ์ที่อาจารย์ใช้มากที่สุด 34 คน (65.38%) คือ Library Trends ส่วนรายชื่อวารสารภาษาอังกฤษในรูปแบบสิ่งพิมพ์ที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาใช้มากที่สุด 44 คน (56.41%) คือ American Libraries

วารสารอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า วารสารที่มีผู้ตอบจำนวนมากที่สุดได้ใช้ 5 อันดับแรก ได้แก่ American Libraries จำนวน 51 คน (38.93%) IFLA Journal จำนวน 49 คน (37.40%) Journal of Academic Librarianship จำนวน 34 คน (25.95%) College & Research Libraries จำนวน 31 คน (23.66%) และ Information Technology and Libraries จำนวน 30 คน (22.90%)

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า รายชื่อวารสารภาษาอังกฤษในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่อาจารย์ใช้มากที่สุด 23 คน (43.40%) คือ IFLA Journal ส่วนรายชื่อวารสารภาษาอังกฤษในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาใช้มากที่สุด 29 คน (37.18%) คือ American Libraries

สำหรับรายชื่อวารสารอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นวารสารฟรีที่สืบค้นบนอินเทอร์เน็ตพบว่า ผู้ตอบจำนวนมากที่สุด 57 คน (43.51%) สืบค้น Information Research: An Electronic Journal (University of Sheffield) รองลงมา จำนวน 41 คน (31.30%) สืบค้น D-Lib Magazine (Corporation for National Research Initiatives) และน้อยที่สุด จำนวน 6 คน (4.58%) สืบค้น Journal Information, Law and Technology (University of Warwick)

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า อาจารย์จำนวนมากที่สุด 21 คน (39.62%) สืบค้น D-Lib Magazine (Corporation for National Research Initiatives) ส่วนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจำนวนมากที่สุด 38 คน (48.72%) สืบค้น Information Research: An Electronic Journal (University of Sheffield)

2.5 วิธีการสืบค้นวารสารวิชาการ

2.5.1 วารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์

ผู้ตอบส่วนใหญ่ จำนวน 130 คน (92.20%) สืบค้นจากรายการออนไลน์ของห้องสมุด (OPAC) รองลงมา จำนวน 101 คน (71.63%) สืบค้นจากชั้นวารสารโดยตรง

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า ทั้งอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่จำนวน 50 คน (84.75%) และ 80 คน (97.56%) ตามลำดับ สืบค้นจากรายการออนไลน์ของห้องสมุดเช่นเดียวกัน

สำหรับผู้ตอบจำนวน 130 คนที่สืบค้นวารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์จากรายการออนไลน์ของห้องสมุด พบว่า ส่วนใหญ่ จำนวน 110 คน (78.01%) สืบค้นโดยใช้ทางเลือกคำสำคัญ รองลงมาจำนวน 84 คน (59.57%) ใช้ทางเลือกหัวเรื่อง

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบพบว่าทั้งอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ จำนวน 41 คน (69.49%) และ 69 คน (84.15%) ตามลำดับ ใช้ทางเลือกคำสำคัญ

ผลการวิจัยในส่วนนี้ พบว่า สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่กำหนดว่า อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ส่วนใหญ่สืบค้นวารสารวิชาการในรูปแบบสิ่งพิมพ์จากรายการออนไลน์ของห้องสมุด

2.5.2 วารสารอิเล็กทรอนิกส์

ผู้ตอบส่วนใหญ่ จำนวน 100 คน (76.34%) สืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์จากฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุด รองลงมา จำนวน 99 คน (75.57%) สืบค้นจากโปรแกรมค้นหา

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า ทั้งอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ จำนวน 43 คน (81.13%) และ 62 คน (79.49%) ตามลำดับ สืบค้นจากฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุด

สำหรับผู้ตอบจำนวน 84 คน ที่สืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์จากรายการออนไลน์ของห้องสมุด พบว่า ส่วนใหญ่ จำนวน 72 คน (54.96%) สืบค้นโดยใช้ทางเลือกคำสำคัญ รองลงมาจำนวน 59 คน (45.04%) สืบค้นโดยใช้ทางเลือกหัวเรื่อง

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า ทั้งอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ จำนวน 20 คน (37.74%) และ 52 คน (66.67%) ตามลำดับ ใช้ทางเลือกคำสำคัญ ผลการวิจัยในส่วนนี้ พบว่า สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่กำหนดว่า อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ส่วนใหญ่สืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์จากฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุด

สำหรับผู้ตอบจำนวน 100 คน ที่สืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์จากฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุด เมื่อสอบถามถึงชื่อฐานข้อมูลออนไลน์ที่สืบค้น พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ จำนวน 72 คน (72.00%) สืบค้นจาก ScienceDirect รองลงมา จำนวน 64 คน (64.00%) สืบค้นจาก ABI/INFORM

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่าทั้งอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ จำนวน (65.85%) และ 45 คน (76.27%) ตามลำดับ สืบค้นจาก ScienceDirect

2.6 ลักษณะการใช้วารสารวิชาการ

2.6.1 ส่วนของวารสารที่ใช้

ผู้ตอบส่วนใหญ่ จำนวน 134 คน (95.04%) ใช้บทความวิจัย รองลงมา จำนวน 130 คน (92.20%) ใช้บทความวิชาการ

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ จำนวน 56 คน (94.92%) ใช้บทความวิชาการ ส่วนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ จำนวน 79 คน (96.34%) ใช้บทความวิจัย

ผลการวิจัยในส่วนนี้ พบว่า สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กำหนดว่า อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ส่วนใหญ่ใช้วารสารวิชาการส่วนที่เป็นบทความวิชาการ และบทความวิจัย

เมื่อจำแนกส่วนของวารสารที่ใช้ตามรูปแบบของวารสาร ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้
วารสารรูปแบบสิ่งพิมพ์ พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ จำนวน 129 คน (91.49%) ใช้
บทความวิชาการ รองลงมา จำนวน 124 คน (87.94%) ใช้บทความวิจัย

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ จำนวน 55 คน
(93.22%) ใช้บทความวิชาการ ส่วนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ จำนวน 74 คน (90.24%)
เท่ากัน ใช้บทความวิชาการและบทความวิจัย

วารสารอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ จำนวน 114 คน (87.02%) ใช้
บทความวิจัย รองลงมาจำนวนใกล้เคียงกัน 113 คน (86.26%) ใช้บทความวิชาการ

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ จำนวน 49 คน
(92.45%) ใช้บทความวิชาการ ส่วนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ จำนวน 67 คน (85.90%) ใช้
บทความวิจัย

ในการสอบถามถึงลักษณะเฉพาะ (Features) ของวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้
พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ จำนวน 103 คน (78.63%) ใช้การเชื่อมโยงจากรายการอ้างอิง/บรรณานุกรมของ
บทความไปยังเอกสารฉบับเต็มในฐานข้อมูลอื่น ๆ รองลงมา จำนวน 94 คน (71.76%) เชื่อมโยงจากการ
อ้างอิงเนื้อหาไปยังรายการอ้างอิง/บรรณานุกรมของบทความ

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่าทั้งอาจารย์และนักศึกษาระดับ
บัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ จำนวน 42 คน (79.25%) และ 61 คน (78.21%) ตามลำดับ ใช้การเชื่อมโยงจาก
รายการอ้างอิง/บรรณานุกรมของบทความไปยังเอกสารฉบับเต็มในฐานข้อมูลอื่น ๆ เช่นเดียวกัน

2.6.2 วิธีการใช้วารสารวิชาการ

วารสารรูปแบบสิ่งพิมพ์ พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ จำนวน 125 คน (88.65%) ใช้
วิธีถ่ายสำเนาบทความวารสาร รองลงมา จำนวน 116 คน (82.27%) อ่านจากตัวเล่ม

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่าทั้งอาจารย์และนักศึกษาระดับ
บัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ จำนวน 54 คน (91.53%) และ 71 คน (86.59%) ตามลำดับ ใช้วิธีถ่ายสำเนา
บทความวารสาร

วารสารอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่
จำนวน 114 คน (87.02%) พิมพ์ผลการค้นเป็นเอกสาร รองลงมา จำนวน 92 คน (70.23%) อ่านจาก
หน้าจอคอมพิวเตอร์

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่าทั้งอาจารย์และนักศึกษาระดับ
บัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ จำนวน 47 คน (88.68%) และ 67 คน (85.90%) ตามลำดับ พิมพ์ผลการค้นเป็น
เอกสาร

2.7 ความถี่ในการใช้วารสาร

ผู้ตอบส่วนใหญ่ จำนวน 73 คน (51.77%) ใช้ไม่แน่นอน รองลงมา จำนวนใกล้เคียงกัน 72 คน (51.06%) ใช้สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ จำนวน 38 คน (64.41%) ใช้ไม่แน่นอน ส่วนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ จำนวน 54 คน (65.85%) ใช้สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง

เมื่อจำแนกความถี่ในการใช้วารสารตามรูปแบบของวารสาร พบว่า

วารสารรูปแบบสิ่งพิมพ์ พบว่า ผู้ตอบจำนวนมากที่สุด 43 คน (30.50%) ใช้วารสารรูปแบบสิ่งพิมพ์ไม่แน่นอน รองลงมา จำนวน 39 คน (27.66%) ใช้สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่าอาจารย์จำนวนมากที่สุด 24 คน (40.68%) ใช้วารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ไม่แน่นอน ส่วนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจำนวนมากที่สุด 29 คน (35.37%) ใช้สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง

วารสารอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ผู้ตอบจำนวนมากที่สุด 43 คน (32.82%) ใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง รองลงมา จำนวน 40 คน (30.53%) ใช้ไม่แน่นอน

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า อาจารย์จำนวนมากที่สุด 24 คน (45.28%) ใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ไม่แน่นอน ส่วนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจำนวนมากที่สุด 32 คน (41.03%) ใช้สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง

2.8 แหล่งที่ใช้/แหล่งที่สืบค้นวารสารวิชาการ

วารสารรูปแบบสิ่งพิมพ์ พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ จำนวน 129 คน (91.49%) ใช้วารสารจากหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยที่สังกัด รองลงมา จำนวน 66 คน (46.81%) ใช้วารสารจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยอื่นๆ

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า ทั้งอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ จำนวน 54 คน (91.53%) และ 75 คน (91.46%) ตามลำดับ ใช้วารสารจากหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยที่สังกัด

วารสารอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ จำนวน 94 คน (71.76%) สืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์จากหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยที่สังกัด รองลงมา จำนวน 66 คน (50.38%) สืบค้นจากที่ทำงาน

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ จำนวน 41 คน (77.36%) สืบค้นจากที่ทำงาน ส่วนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ จำนวน 65 คน (83.33%) สืบค้นจากหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยที่สังกัด

3. ปัญหาในการใช้วารสารวิชาการ และข้อเสนอแนะ

ปัญหาในการใช้วารสารวิชาการ 3 ด้าน คือ ปัญหาด้านวิธีการสืบค้น ปัญหาด้านแหล่งที่ใช้/แหล่งที่สืบค้น และปัญหาด้านอื่น ๆ ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

3.1 ปัญหาด้านวิธีการสืบค้น

วารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ พบว่า ผู้ตอบประสบปัญหาด้านวิธีการสืบค้น 2 ระดับ คือ ระดับปานกลาง และระดับน้อย โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ไม่สามารถสืบค้นวารสารเย็บเล่มหรือวารสารฉบับย้อนหลังจากชั้นวารสารได้ด้วยตนเอง เนื่องจากเป็นระบบชั้นปิด (3.33)* คู่มือประเภทรวบรวมรายชื่อวารสาร (Union List of Serials) ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ที่ให้บริการเก่าไม่ทันสมัย (3.07) และเจ้าหน้าที่ของห้องสมุดจัดเก็บวารสารที่มีผู้อ่านแล้วขึ้นชั้นล่างซ้ำ ทำให้ไม่พบตัวเล่มวารสารที่ต้องการใช้ (3.05)

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ประสบปัญหาด้านการสืบค้นวารสารรูปแบบสิ่งพิมพ์ คือ ไม่สามารถสืบค้นวารสารเย็บเล่มหรือวารสารฉบับย้อนหลังจากชั้นวารสารได้ด้วยตนเอง เนื่องจากเป็นระบบชั้นปิดในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

จากการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัญหาด้านการสืบค้นวารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ของอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นผลการวิจัยในส่วนจึงมีความสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3

วารสารอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ผู้ตอบประสบปัญหาด้านการสืบค้น 2 ระดับ คือ ระดับปานกลาง และระดับน้อย โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การสืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์จากโปรแกรมค้นหาได้ข้อมูลที่ไม่ต้องการเป็นจำนวนมาก ทำให้ล่าช้าต่อการเข้าถึงวารสาร (3.33) ไม่มีคู่มือรวมรายชื่อที่อยู่ (URL) และเว็บไซต์ของวารสารอิเล็กทรอนิกส์ในสาขาวิชาที่ต้องการใช้ (3.15) และข้อมูลที่ได้จากกลุ่มสนทนาบนอินเทอร์เน็ต เช่น Mailing list, Discussion group และ Webboard ไม่มีความเป็นวิชาการ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงวารสารที่ต้องการได้ (3.13)

* ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง ค่าเฉลี่ย

จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า ทั้งอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ประสบปัญหาด้านการสืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์จากโปรแกรมค้นหาได้ข้อมูลที่ไม่ต้องการเป็นจำนวนมาก ทำให้ล่าช้าต่อการเข้าถึงวารสารในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

จากการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัญหาด้านการสืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์ของอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นผลการวิจัยในส่วนจึงมีความสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3

3.2 ปัญหาด้านแหล่งที่ใช้ / แหล่งที่สืบค้น

วารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ พบว่า ผู้ตอบประสบปัญหาด้านแหล่งที่ใช้ 2 ระดับ คือ ระดับปานกลาง และระดับน้อย โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ภาควิชาไม่มีการรวบรวมวารสารไว้ที่ภาควิชา ทำให้ขาดจุดสืบค้นที่สะดวก รวดเร็ว (3.22) การเข้าใช้วารสารของห้องสมุดมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเข้าใช้บริการห้องสมุดด้วยตนเอง (3.15) และหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยหยุดบอกรับวารสารชื่อที่ต้องการใช้ ทำให้ไม่สามารถติดตามอ่านวารสารชื่อนั้น ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า อาจารย์และนักศึกษาระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของอาจารย์ คือ ภาควิชาไม่มีการรวบรวมวารสารไว้ที่ภาควิชา ทำให้ขาดจุดสืบค้นที่สะดวก รวดเร็วในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คือ การเข้าใช้วารสารของห้องสมุดมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเข้าใช้บริการห้องสมุดด้วยตนเอง

จากการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัญหาด้านแหล่งที่ใช้วารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ ของอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า ไม่แตกต่าง ดังนั้นผลการวิจัยในส่วนจึงมีความสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3

วารสารอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ผู้ตอบประสบปัญหาด้านแหล่งที่สืบค้น 2 ระดับ คือ ระดับมาก และระดับปานกลาง ในระดับมากมี 1 ปัญหา คือ การสืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยอื่น ๆ จำกัดเฉพาะบุคลากรของมหาวิทยาลัยเท่านั้น (3.61) ในระดับปานกลางมี 6 ปัญหา โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ไม่สามารถสืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์จากบ้านและที่ทำงานได้ เนื่องจากมีการจำกัด IP (3.28) เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการสืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์ของหอสมุดกลาง และห้องสมุดคณะมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการใช้ (3.07) และไม่สามารถสืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์จากศูนย์คอมพิวเตอร์ของมหาวิทยาลัยหรือของคณะได้ เนื่องจากในบางช่วงเวลามีผู้ใช้เป็นจำนวนมาก (3.02)

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า อาจารย์และนักศึกษาประสบปัญหาเกี่ยวกับการสืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยอื่น ๆ จำกัดเฉพาะบุคลากรของมหาวิทยาลัยเท่านั้นในระดับมากเช่นเดียวกัน

จากการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัญหาด้านแหล่งที่สืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์ของอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 ปัญหา คือ ไม่สามารถสืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์จากห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของภาควิชาได้ เนื่องจากมีการเรียนการสอนในบางช่วงเวลา และไม่สามารถสืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์จากบ้านและที่ทำงานได้ เนื่องจากมีการจำกัด IP ส่วนอีก 5 ปัญหา ไม่ปรากฏความแตกต่างกัน ดังนั้นผลการวิจัยในส่วนนี้จึงมีทั้งสองคลัสเตอร์และไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 3

3.3 ปัญหาด้านอื่น ๆ

วารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ พบว่า ผู้ตอบประสบปัญหาด้านอื่น ๆ 2 ระดับ คือ ระดับปานกลาง และระดับน้อย โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ วารสารภาษาไทยที่ให้บริการมีจำนวนชื่อไม่เพียงพอต่อการใช้ (3.11) วารสารภาษาอังกฤษที่ให้บริการมีจำนวนชื่อไม่เพียงพอต่อการใช้ (3.07) และเครื่องถ่ายเอกสารที่ให้บริการมีจำนวน ไม่เพียงพอ (2.81)

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า อาจารย์ประสบปัญหาเกี่ยวกับวารสารภาษาไทยที่ให้บริการจำนวนชื่อไม่เพียงพอต่อการใช้ และวารสารภาษาอังกฤษที่ให้บริการมีจำนวนชื่อไม่เพียงพอต่อการใช้ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ส่วนปัญหาที่นักศึกษาประสบ คือ วารสารภาษาไทยที่ให้บริการมีจำนวนชื่อไม่เพียงพอต่อการใช้ ในระดับปานกลาง

จากการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัญหาด้านอื่น ๆ ในการใช้วารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ ของอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นผลการวิจัยในส่วนนี้จึงมีความสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3

วารสารอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ผู้ตอบประสบปัญหาในระดับปานกลาง โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ค่าพิมพ์ผลจากการสืบค้นบทความวารสารอิเล็กทรอนิกส์ของห้องสมุดมีราคาแพง (3.31) หอสมุดกลางไม่มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่บอกรับ ทำให้ไม่ทราบว่ามีการวารสารอิเล็กทรอนิกส์ชื่อใดให้บริการบ้าง (3.21) และห้องสมุดไม่อนุญาตให้ใช้แผ่นดิสเก็ตต์ส่วนตัวในการบันทึกบทความ ทำให้ต้องซื้อแผ่นดิสเก็ตต์ที่ราคาแพงของห้องสมุด (3.08)

เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ พบว่า อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาประสบปัญหาในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของอาจารย์ คือ หอสมุดกลาง

และห้องสมุดคณะบอกรับวารสารอิเล็กทรอนิกส์จำนวนน้อยชื่อ ส่วนปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา คือ ค่าพิมพ์ผลจากการสืบค้นบทความวารสารอิเล็กทรอนิกส์ของห้องสมุดมีราคาแพง จากการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัญหาด้านอื่น ๆ ในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ของอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นผลการวิจัยในส่วน จึงมีความสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3

ข้อเสนอแนะและการประยุกต์ผลงานวิจัย

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการพิจารณาคัดเลือก จัดหา และปรับปรุงบริการวารสารทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ให้สอดคล้องกับการใช้ของอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ดังนี้

1. ด้านการจัดหา

1.1 ห้องสมุดควรพิจารณาจัดหาวารสารด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ โดยวารสารชื่อที่มีการใช้สูงควรบอกรับควบคู่กันทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ และหากห้องสมุดมีงบประมาณเพียงพอ ควรบอกรับวารสารทั้งสองรูปแบบควบคู่กันให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการค้นคว้าของอาจารย์และนักศึกษา

1.2 วารสารวิชาการภาษาไทยและภาษาอังกฤษชื่อที่มีการใช้สูง ห้องสมุดแต่ละแห่งควรบอกรับให้ครบทุกชื่อ

1.3 ห้องสมุดที่บอกรับฐานข้อมูลออนไลน์บางฐานเหมือนกัน ควรจัดหาร่วมกันในลักษณะภาคีห้องสมุดเพื่อประหยัดงบประมาณ หรือสามารถนำงบประมาณส่วนที่เหลือมาบอกรับวารสารวิชาการเพิ่มขึ้นได้

1.4 ในการบอกรับหรือหยุดบอกรับวารสารวิชาการ ห้องสมุดควรให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในการประเมินและคัดเลือก เพื่อให้ผู้ใช้มีวารสารที่สอดคล้องกับความต้องการใช้อย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการจัดเก็บ

2.1 ห้องสมุดควรจัดเก็บวารสารฉบับย้อนหลังในระบบชั้นเปิดเพื่อความสะดวกในการเข้าถึงวารสาร

2.2 วารสารที่มีผู้ใช้ในห้องสมุดควรจัดเก็บขึ้นชั้นอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ผู้อื่นมีโอกาสใช้ ห้องสมุดอาจให้ผู้ใช้งานวารสารที่ใช้อยู่ในรถเข็นที่เตรียมไว้ เพื่อความสะดวกในการจัดเก็บวารสารขึ้นชั้น หรือเพื่อให้คนอื่นสามารถค้นหาวารสารที่ต้องการได้

3. ด้านบริการ

- 3.1 ห้องสมุดควรรวบรวมรายชื่อวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เข้าถึงได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และเชื่อมโยง (Link) ไว้บนเว็บไซต์ของห้องสมุด
- 3.2 ห้องสมุดควรจัดอบรมหรือแนะนำการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์และฐานข้อมูลออนไลน์แก่ผู้ใช้ โดยสอนทั้งวิธีการสืบค้นข้อมูลและลักษณะเฉพาะ (Features) ของวารสารอิเล็กทรอนิกส์
- 3.3 ห้องสมุดควรจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพสูงสำหรับสืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์ให้มีจำนวนเพียงพอต่อการใช้
- 3.4 ห้องสมุดควรจัดให้มีบริการพิมพ์ผลการสืบค้นเป็นเอกสารในราคาที่เหมาะสม
- 3.5 ห้องสมุดควรอนุญาตให้ผู้ใช้นำแผ่นบันทึกข้อมูลรูปแบบต่าง ๆ เช่น ดิสเกตต์ USB Flash Drive เป็นต้น เพื่อใช้บันทึกผลการสืบค้น หรือให้บริการจำหน่ายแผ่นบันทึกข้อมูลในราคาถูก
- 3.6 ห้องสมุดควรจัดให้มีบริการถ่ายสำเนาเอกสารในบริเวณที่ให้บริการวารสารอย่างเพียงพอ
- 3.7 ห้องสมุดควรมีการประชาสัมพันธ์การให้บริการวารสารทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ใช้ได้รับทราบอย่างทั่วถึง
- 3.8 ห้องสมุดควรส่งเสริมให้บรรณารักษ์ฝ่ายบริการวารสารได้เพิ่มพูนความรู้ โดยเข้ารับการฝึกอบรมหรือสัมมนาทางวิชาการที่เกี่ยวกับวารสารอิเล็กทรอนิกส์และฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อสามารถช่วยให้บริการสืบค้นแก่ผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

- กึ่งทอง ศิริมงคล และอัชฌา จันทสุวรรณ. “ความร่วมมือในการใช้วารสารภาษาต่างประเทศร่วมกัน (Cooperation and Resource Sharing: Foreign Language Journals).” บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข. 20, 3 (2545): 81-101.
- กุลธิดา ท้วมสุข. “บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์: บทบาทที่เปลี่ยนแปลง (Library and Information Science: its changing roles).” มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 16, 1 (2541): 71-82.
- นฤมล กิจไพศาลรัตน์. การใช้วารสารภาษาต่างประเทศในห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- พรรณพิมล กุลบุญ. “วารสารและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง: คำจำกัดความ.” วารสารบรรณารักษศาสตร์ 10 (2533): 41-47.
- วงศ์สว่าง เซาร์ชุตติ. “แนวโน้มของราคาวารสารในปี ค.ศ.1998.” ข่าวสารห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 13, 3 (2540): 1-5.
- ศศิวิมล ถาวรกิจ. “แนวโน้มการบอกรับวารสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ Electronic-Only.” บรรณสาร มศก.ท. 17, 1-2 (2546): 45-54.
- สมร ตาระพันธ์. “วารสารอิเล็กทรอนิกส์: รูปแบบใหม่ของวารสาร (Electronic Journals: new format of journals).” บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข. 18, 2 (2543): 20-32.
- อังคณา ดอนหัวรอ อัมพร ขาวบาง และเอกริน ลัทธศักดิ์ศิริ. “วารสารอิเล็กทรอนิกส์: การวิเคราะห์เพื่อการบอกรับ.” วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ 22 (2543): 74-85.
- Abbas, June. “The Library Profession and the Internet Implications and Scenarios for Change.” [Online]. Available: <http://edfu.lis.uiuc.edu/review/5/abbas.html> 2003. Retrieved June, 2 2004.
- Boyce, Peter B. “Scholarly Journals in the Electronic World.” The Serials Librarian 36, 1-2 (1999): 187-198.
- Brown, Celelia M. “Information Seeking Behavior of Scientists in the Electronic Information Age: Astronomers, Chemists, Mathematicians, and Physicists.” Journal of the American Society for Information Science 50, 10 (1999): 929-943.
- Chan, Liza. “Electronic Journals and Academic Libraries.” Library Hi Tech 17, 1 (1999): 10-16.
- Cochenour, Donnice and Moothart, Tom. “E-journal Acceptance at Colorado State University: a case study.” Serials Review 29, 1 (2003): 16-25.

- Collins, Mauri P., and Berge, Zane L. "IPCT Journal: a case study of an electronic journal on the internet." Journal of the American Society for Information Science 45, 10 (1994): 771-776.
- Davinson, Donal Edward. The Periodical Collection. 2nd ed. Boulder, Colo.: Westview Press, 1978.
- "Electronic Journal Miner." [Online]. Available: <http://ejournal.coalliance.org/faqs.cfm> 2003. Retrieved January, 20 2004.
- Gyeszly, Suzanne D. "Electronic or Paper Journals? Budgetary, Collection Development, and User Satisfaction Questions." [Online]. Available: <http://iris.emeraldinsight.com/vl=2689419/cl=32/nw=1/fm=html> 2003. Retrieved June 20, 2004.
- Jones, Susan L. and Cook, Christina B. "Electronic Journals: are they a paradigm Shift." [Online]. Available: <http://www.nursingworld.org/ojin/topic111.html> 2003. Retrieved June, 20 2004.
- Lancaster, F. W. "The Evolution of Electronic Publishing." Library Trends 43, 4 (1995): 518-527.
- Monoff, M., and others. "Report of the Electronic Journals Task Force MIT Libraries." Serials Review 18, 1-2 (1992): 113-129.
- Montgomery, Carol Hansen, and other. "Measuring the Impact of an Electronic Journal Collection on Library Costs." [Online]. Available: <http://www.dlib.org/October00/Montgomery/10montgomery.html> 2003. Retrieved May, 5 2004.
- Osborn, Andrew Delbridge. Serials Publications: their place and treatment in libraries. Chicago: American Library Association, 1980.
- Rogers, Sally A. "Electronic Journals Usage at Ohio State University." College & Research Libraries 62, 1 (2001): 25-34.